

"Ett kulturarv är på väg att försvinna, det finns få gamla fruktodlingar kvar."

Fabian Mebus och Helena Edman har lagt ner ett stort arbete på att kartlägga och klassificera Österlens gamla fruktodlingar i projektet Nytt liv i Österlens gamla äppellundar. De har även använt tre fruktodlingar i området som referensområden där de testat olika tekniker. På bilden är duon dock i en odling där arrendator gjort restaureringsarbetet.

FOTO: HANNAH ANDERSSON

Gamla fruktodlingar är hotade - så kan de räddas

PROJEKT

Helena Edman och Fabian Mebus ser tillbaka på åren med Leaderprojektet om Österlens gamla äppellundar med glädje men även stor oro; "ett kulturarv är på väg att försvinna."

VIK. Helena Edman och Fabian Mebus har drivit projektet Nytt liv i Österlens gamla äppellundar i knappt tre år. Startskottet gick i februari 2022 och projektet kommer att avrundas sista november i år. Duon har lagt ner ett stort arbete på att kartlägga och klassificera Österlens gamla fruktodlingar, men även jobbat med frågor kring skötsel, kunskapsförmedling och nya användningsområden.

Deser tillbaka på arbetet med glädje men även oro.
- Vi är otroligt glada för att vi fick möjligheten att

göra detta, för vi har lärt oss massor under projektets gång, säger Fabian.

- Men vi har under perioder även varit ganska ledsna och uppgivna, fortsätter Helena. Ett kulturarv är på väg att försvinna, det finns få gamla fruktodlingar kvar.

- Sett till ytan finns bara omkring tio procent av de gamla fruktodlingarna kvar, i en jämförelse med hur det såg ut här på 60- och 70-talet, berättar Fabian. Räknetill antalet träd är det bara 5 procent som finns kvar.

En utveckling som lämnar stort avtryck.

- Landskapsbilden på Österlen är på väg att förändras, och det snabbt, konstaterar Helena. Äppellundarna går en oviss framtid till mötes. De som finns kvar idag har vi ellsjälarna att tacka för. Kommunen och Länsstyrelsen har inte svarat an på det

I projektet har Fabian och Helena bland annat genomfört två workshops på temat fruktträdsbeskärning för yrkesverksamma från hela landet, som möttes av ett stort intresse.

sätt som hade behövts. För att markägarna ska ges möjlighet att bevara de gamla odlingarna behövs något slags bidrag, annars går arbetet inte att räkna hem ekonomiskt.

ÖMs utsände träffar Helena och Fabian i en äppelodling i Vik som består av gamla, korgformade träd - som bär en hel del frukt.

- Det här är ett bra exempel på en situation där

markägaren köpte ett hus och fick odlingen på köpet. Utan kunskap om äppelodling eller eget intresse att driva den, men en önskan om att den skulle bevaras, vilket har lett till ett väldigt bra samarbete med en arrendator, berättar Fabian.

Odlingen sköts av Markus Beskow och Alissa Tomac som driver Jordform.
- De har lagt ett stort

jobb på att varsamt restaurera odlingen, berättar Fabian och förklarar att när de första årens hårda restaureringsarbete är gjort, går underhållsarbetet mycket lättare sen.

Frukten som skördas från odlingen används för att producera äppelmust.

- Det finns så mycket smaker i äpplen från äldre odlingar, därför lämpar de sig särskilt bra för must- och cidertillverkning, förklarar Helena. Vi ser must- och ciderproduktion som en möjlighet att bevara och använda de gamla odlingarna. I höst kommer vi att arrangera en studiecirkel i dryckestillverkning, för att öka kunskapen om detta.

Duon tror att många markägare känner igen sig i ovan nämnda scenario.
- Det har vi märkt när vi haft äppelsamtal med markägare efter vårt inventeringsarbete.

De lyfter dock vikten av

att arbeta tillsammans med en arrendator med rätt kunskap.

- Många saknar kunskap om hur gamla träd ska beskåras för att må bra över tid, det går inte att beskåra som man gör i ett modernt tätplanterings-system.

Helena lyfter även att de gamla, vackra odlingarna kan användas som kuliss till annan verksamhet.

- Det är Fridens pizzeria ett bra exempel på. De använder de omkringliggande odlingarna som vacker inramning samtidigt som de använder sig av frukten för att göra must som serveras i restaurangen.

Stora vinster finns också att göra gällande den biologiska mångfalden.

- En omvärdnad av träden i kombination med markskötsel i ängsfruktodlingsform ger ett väldigt högt värde på liten yta.

HANNAH ANDERSSON